OIKEUSMINISTERIÖ **12.6.2018**
LAVO
LsN Katri Kummoinen

Eduskunnan lakivaliokunnalle

DIREKTIIVIEHDOTUS ERÄIDEN KULUTTAJANSUOJADIREKTIIVIEN MUUTTAMISESTA EU:N KULUTTAJANSUOJASÄÄNTÖJEN TÄYTÄNTÖÖNPANON PAREMMAN VALVONNAN JA NYKYAIKAISTAMISEN OSALTA (U 26/2018 vp)

Yleistä

Direktiiviehdotus annettiin 11.4.2018. Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi huhtikuun lopussa komission vaikutusarvioinnin käsittelyllä. Seuraavan pj-valtion Itävallan tavoitteista ehdotuksen osalta ei ole vielä tietoa.

Direktiiviehdotuksen keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksella on tarkoitus muuttaa neljää EU:n kuluttajansuojadirektiiviä EU:n kuluttajansuojasäännösten täytäntöönpanon tehostamiseksi ja nykyaikaistamiseksi. Muutettavaksi ehdotettavat direktiivit ovat:

- neuvoston direktiivi 93/13/ETY kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/6/EY kuluttajansuojasta kuluttajille tarjottavien tuotteiden hintojen ilmoittamisessa;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/29/EY sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista

Mainittuihin direktiiveihin sisältyvien säännösten täytäntöönpanon tehostamiseen pyritään ensinnäkin tiukentamalla niiden rikkomuksia koskevia seuraamuksia. Erityisesti tavoitteena on luoda aiempaa tehokkaammat, oikeussuhteisemmat ja varoittavammat seuraamukset laajamittaisiin rajat ylittäviin rikkomuksiin. Sanktiovalikoimassa olisi tällaisissa rikkomuksissa oltava sakko, joka on määrältään vähintään 4 % yrityksen liikevaihdosta. Lisäksi kaikenlaisiin rikkomuksiin liittyen ehdotetaan säädettäväksi perusteista, jotka kansallisen viranomaisen, ml. tuomioistuimen on otettava tarvittaessa huomioon mahdollista seuraamusta ja sen tasoa määrätessään.

Toiseksi sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin ehdotetaan lisättäväksi säännökset kuluttajan oikeudesta yksilöllisiin oikeussuojakeinoihin elinkeinonharjoittajan rikkoessa direktiivin säännöksiä. Ehdotuksen mukaan kuluttajalla olisi oltava oikeus yksilöllisiin oikeussuojakeinoihin, jos hän kärsii vahinkoa sopimattoman kaupallisen menettelyn, kuten aggressiivisen markkinoinnin, vuoksi. Sopimusperusteisiin oikeussuojakeinoihin olisi sisällyttävä vähintään oikeus päättää sopimus yksipuolisesti. Muihin kuin sopimusperusteisiin oikeussuojakeinoihin olisi sisällyttävä vähintään oikeus vahingonkorvaukseen.

Lisäksi ehdotuksella poistettaisiin sopimattomia kaupallisia menettelyjä ja kuluttajan oikeuksia koskevissa direktiiveissä havaittuja puutteita ja epäjohdonmukaisuuksia muun muassa parantamalla verkossa toimivien markkinapaikkojen läpinäkyvyyttä kuluttajien kannalta, täsmentämällä digitaalisia sisältöjä ja digitaalisia palveluja koskevia säännöksiä sekä muuttamalla kuluttajan peruuttamisoikeutta etä- ja kotimyynnissä koskevia säännöksiä.

Valtioneuvoston kanta

Ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia.

Seuraamuksia koskeva sääntely on johdonmukaista jatkoa uudelle CPC-asetukselle, jolla pyritään turvaamaan valvontaviranomaisille riittävät keinot puuttua rajat ylittäviin rikkomuksiin. Erityistä huomiota seuraamuksia koskevassa sääntelyssä tulee kuitenkin kiinnittää siihen, että kansallisesti on mahdollista säätää seuraamuksista perustuslain vaatimusten mukaisesti. Esimerkiksi rikkomuksen laatuun nähden selvästi ylimitoitetut sanktiot saattavat olla kyseenalaisia perustuslain näkökulmasta. Ajateltavissa ei ole myöskään, että minkä hyvänsä direktiiveihin sisältyvän säännöksen rikkominen voisi edellyttää sakkoa seuraamuksena niissäkään tapauksissa, kun kyse on laaja-alaisia vaikutuksia omaavasta rajat ylittävästä rikkomuksesta. Myös seuraamusten määräämisessä ehdotuksen mukaan huomioon otettavien perusteiden yhteensopivuutta viranomaisten toimivaltaa koskevien yleisten periaatteiden kanssa on neuvottelujen kuluessa vielä selvitettävä.

Lähtökohtaisesti kannatettavaa on myös se, että edesautetaan kuluttajan oikeutta saada hyvitystä sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevien säännösten rikkomistapauksissa. Ehdotettua sääntelyä ei voida kuitenkaan sopimusoikeudellisten oikeussuojakeinojen osalta pitää suhteellisuusperiaatteen mukaisena, sillä oikeuden päättää sopimus tulisi olla viime sijainen kuluttajan käytössä oleva oikeussuojakeino.

Kuluttajan oikeuksista annettuun direktiiviin ehdotetut muutokset ovat pääpiirteissään kannatettavia.